

משק החלב במדינת ישראל: מדוע אסור לפגוע בו

מאת: ישראל ארקין

הממונה על התקציבים במשרד האוצר

בשנים 1979-1982

י"ח בתמוז תשע"א

מאז קום המדינה גדל הייצור החקלאי במדינת ישראל עשרות מונים תוך התייעלות גוברת והולכת. כתוצאה מכך אזרחי ישראל נהנים היום מאספקה שוטפת וטרייה של כל התוצרת החקלאית – במחירים סבירים. מחצית מהייצור החקלאי מיוצא בשווקים הפתוחים באירופה, אמריקה, במזרח הרחוק וזאת בתחרות עם יצרנים אחרים. הייצוא מתאפשר בשל יכולת חקלאי ישראל לייצר ביעילות (מחירים) ובאיכויות מעולות.

חקלאות ישראל הגיעה להישגים מדהימים כמעט בכל ענפי הייצור ולכן באים אלינו חקלאים, חוקרים ומדריכים כדי ללמוד מחקלאי ישראל כיצד להגיע להישגים אלו.

מבין ענפי החקלאות הענף היציב ביותר הוא ענף החלב (וזאת למרות בטול הסובסידיות בענף החלב בסוף 1979) הענף מנוהל ע"י מועצת החלב, שמווסתת את ייצור החלב באמצעות מכסות חלב שניתנות באופן פרטני לכל יצרן ובאמצעות מחיר חלב ליצרן, שנקבע ע"י הממשלה ומפוקח על ידה.

שינויים שרירותיים במחיר המוסכם ליצרני החלב (המחיר משתנה מדי פעם על פי עקרונות קבועים ומוסכמים מראש) עלולים לגרום לקריסה של רבים מיצרני החלב.

ענף הרפת הגיע לשיאים עולמיים בתפוקותיו: תנובה לחולבת, יעילות תצרוכת מזון מרוכז, טיפול במחלות, הגברת פוריות וכו'.

בשנים האחרונות הונהגה רפורמה בענף החלב שנועדה לטיפול בבעיות של איכות הסביבה, בעיקר זיהום מי התהום ולשיפור התנאים הפיזיים ברפת. הרפורמה חייבה השקעות של מיליארדי שקלים הן ע"י הממשלה והן ע"י החקלאים.

במסגרת הרפורמה חנכתי עשרות משקי חלב במושבים בהם הסתכמה השקעת בעל המשק במאות אלפי ש"ח עד מליוני ש"ח ליחידה. במקביל ניתנו מענקים ע"י הממשלה שהיוו 30% עד 65% מסך ההשקעה. היצרנים נענו לאתגר הרפורמה מתוך הנחה שהיציבות בענף תמשך לאורך שנים ארוכות: משמעות הדבר- קיום המחיר המוסכם וייצור מאוזן בענף ע"י המכסות. זעזוע בענף יגרום לעזיבת יצרנים ויהפוך את ההשקעות המבורכות בענף להשקעות סרק.

בנוסף לכך קיימת שאלת התעסוקה האלטרנטיבית של בעלי המשקים: כיצד יחזירו את ההלוואות שלקחו, כדי לבצע את ההשקעות במסגרת הרפורמה?

מה התשובה שתתן הממשלה לאזרחי ישראל על ההחלטה להשקיע ברפורמה כמיליארד ש"ח שבחלקה תרד לטמיון?

במסגרת תפקידי במשרד האוצר כממונה על הסובסידיות והמחירים (1968-1973) ולאחר מכן כממונה על התקציבים (בשנים 1979-1982) נעשו ניסיונות לבלום עליית מחירים זמנית של ירקות ופירות ע"

יבוא. ניסיונות אלו נכשלו באופן מוחלט בגלל הקשיים בהשגת המוצרים מהיום למחר. בפועל הגיעו המוצרים לאחר שנסתיים המחסור. בדרך כלל הגיעו המוצרים באיכות גרועה- (זכור לרע הכישלון ביבוא העגבניות) הרעיון של יבוא מוצרי חלב המושתת על מחירי היצף (בשל עודפים עונתיים כבדים באירופה) יכול לגרום באופן מיידי להתמוטטות רבים מהיצרנים ולטווח ארוך עלול להכות את הצרכנים בישראל כאשר מחירי המוצרים המיובאים יחזרו למחיריהם הריאליים – שיהיו גבוהים ממחירי הייצור בארץ. ובינתיים יצרנים שיפלטו מהענף יתקשו מאד לחזור ולייצר חלב. האינטרס הלאומי של היצרנים והצרכנים הוא יציבות בייצור ובאספקה ויציבות של הביקושים למוצרים. גרימת זעזועים מלאכותיים בענף (ע"י יבוא ספורדי במחירי היצף) יכה בכולם.

אני מבקש מחברי במשרד האוצר:

הניחו ידיכם מהענף היעיל והיציב של ייצור החלב!

**השקיעו מחשבה ודאגו לתחרות משוכללת בין יצרני תוצרת החלב- המחלבות
דאגו לתחרות משוכללת בין משווקי התוצרת- רשתות השיווק!**

XXXXXXXXXX